

Visszatekintés: a Falumúzeum története

Első rész

Az elmúlt évben ünnepeltük az új Falumúzeum átadásának a harmincadik, illetve a múzeumalapításnak a negyvenötödik évfordulóját. Ebből az alkalomból kérem önöket, fogadják sok szeretettel az alábbi emlékező írást tőlem: egy olyan személytől, aki ez évben már harminc éve a múzeum munkatársaként dolgozhat.

Legelőször szeretnék minden kedves isaszegi polgárnak, az Önkormányzati Tájékoztató olvasóinak, ajándékozóiinknak, támogatóinknak sikerekben gazdag, boldog új évet kívánni. Köszönöm azt a sok-sok segítséget, amit az elmúlt évben a Falumúzeum kapott az Isaszegi Múzeumbarátok Körétől, a városüzemeltetéstől, a helyi oktatási és közművelődési intézményektől és az önkormányzattól.

A 2012-es év az új Falumúzeum átadásának harmincadik, és a múzeumalapítás negyvenötödik évfordulójának a jegyében telt el, számos programunk kapcsolódott e megemlékezéshez. A programokról szóló beszámoló előtt visszatekintést teszek a múzeumalapítás kezdeteire, hiszen enélkül nem lenne teljes a harminc év sem.

*Szenteld, oh magyar, hazádnak
Kebled szebb érzelmeit:
Romlott szív és romlott elme,
Kit hazája hő szerelme,
Szép tettekre nem hevít.*

(Bajza József)

Kötelező megemlékeznünk a Gödöllőről elszármazott, írói, történési ambíciókkal megáldott Szathmáry Zoltán (1901–1989) hentes- és mészárosmesterről, a múzeum alapítójáról és segítő munkatársairól. Zoli bácsi egész életét az isaszegi történeti és néprajzi értékek, emlékek összegyűjtésére tette fel. Emellett amatőr régészeti kutatásokat, leletmentéseket is folytatott. Ő volt a múzeumunk megálmodója és alapítója. Saját gyűjteményét ajánlotta fel a köz javára, hogy múzeum létesülhessen. Nevéhez fűződik Isaszeg első jelvényének elkészíttetése, a lengyel–magyar baráti találko-

zók, valamint számtalan rendezvény, kiállítás az ő érdeme. Nemzedékekkel ismertette, szeretette meg a történelmet. Honszeretete példamutató volt.

Később nagyszerű társakra is talált: Szentiványi Gyulára és dr. Barabás Géza községi orvosra. Ez a „triász” – ahogyan Zoli bácsi nevezte – sok nevezetes, szép kiállítást rendezett községünk múltjából. A fő cél a múzeum létesítése volt. Az összegyűlt értékes tárgyak és dokumentumok Szathmáry Zoltán lakásán leltek otthonra, hogy majd idővel egy leendő múzeumban nyerjenek végső elhelyezést.

1948-ban a Centenárium Emlékbizottság titkárává is megválasztották. Ekkor Szentiványi Gyulával közösen nagyszabású kiállítást készítettek Isaszeg történetéről.

1949-ben, az isaszegi csata 100. évfordulóján az eddig összegyűjtött tárgyakból, dokumentumokból múzeumi kiállítást rendezett. Kezdeményezésére ugyanebben az évben felépült a Szabadságtörekvések Emléktemploma (református templom), majd megalakította a Múzeumi és Műemléki Bizottságot. Fáradhatatlanul járta a levéltárakat Budapesten és Vácon, hogy minél több, a községre utaló adatot tudjon összegyűjteni. Összeírta a község őstelepülési helyeit, s társaival azokat bejárva régészeti tárgyakat gyűjtöttek. A régmúltra vonatkozó visszaemlékezéseit a pályázatoknál hasznosította.

Magángyűjteményét a Közoktatásügyi Minisztérium 1951-ben nemzeti értékű magángyűjteménnyé nyilvánította. 1958. április 6-án Ladányi István tanár kezdeményezésére Iskolamúzeum létesült, amely 1961 májusáig működött. Ettől kezdve felgyorsultak a múzeumalapítási törekvések. A helyi tanácsi vezetés Isaszegi Történelmi Napok rendezvényt szervezett, és Szathmáry Zoltán helytörténeti kutató a volt pártház helyiségében mutatta be értékes községtörténeti gyűjteményét.

Hosszú évtizedeken át tartó várakozás után, 1964-ben a Nagyközségi Tanács múzeumi kiállítás céljára átadott egy

110 éves épületet, amelyben előtte orvosi rendelő, cukrászda, majd tanterem volt. Hallatlan nagy erővel indultak be a leendő múzeum felújítási munkálatai.

Az első kiállítás 1965. április 4-én nyílt meg, s bár rövid életű volt, mintegy ezerkétszáz látogató tekintette meg. Novemberre a gyűjtemény helyiségeinek javítási munkálatai is befejeződtek. Sajnos – politikai döntés eredményeként – a kész épületben a Nagyközségi Tanács Végrehajtó Bizottsága magtárat létesített. Ez borzasztó csapás volt a múzeumot létrehozó Múzeumi és Műemléki Bizottság

tagjaira (elnöke: Szilágyi Sándor, titkára: Szathmáry Zoltán). De ez a döntés nem vette el kedvüket, még elszántabbak lettek. Kimondták a jelszót: Isaszegen lesz múzeum!

1966-ban Mezősi Károly megyei múzeumigazgató közbenjárása nyomán végre pozitív fordulatot vett az isaszegi múzeum ügye: az Iparművészeti Múzeum patinás tárlóiban, a Szépművészeti Múzeumból és a Petőfi Irodalmi Múzeumból kapott bútorokkal, több országos és megyei múzeum muzeológusainak (köztük dr. Ikvai Nándor néprajzkutató, későbbi megyei múzeumigazgató) szakértő támogatása segítségével 1967. október 22-én végre megnyílhatott a Helytörténeti Gyűjtemény, amely a megnyitás napján négyszáz látogatót fogadott.

Szathmáry Zoltánt a múzeum létrehozásában végzett munkájának elismeréséül a művelődési miniszter magas állami kitüntetésben részesítette.

A kiállítás előkészületi munkáiban jelentős érdemeket szerzett Blázsovits László Zrínyi utcai lakos, a Múzeumi és Műemléki Bizottság tagja, aki megszámlálhatatlan társadalmi munkaórát áldozott a múzeum ügyéért. A felújításban fáradtságot és időt nem sajnálva, lelkesen segítettek felnőttek és fiatalok egyaránt (a teljesség igénye nélkül): Csárádi János, Hernyes István, Hortobágyi János, Aszódi László, Kizsel László, Proksza Ildikó, Bazsik Béla, Balázs István, Budavári Erzsébet, Bezák Ferenc, ifj. Bezák János, Verseczky József,

Ragács István, Kókai István, Kövesdi József, Hanák János, Nagy Ferenc, Nagy József, Nagy Zoltán, Hernyes János, Lázár Vera, Sztrizs Judit, Hajdú Anna, Szarvas Ildikó. Albert István, Simon József, Hajdú István, Cserkész László, Surman Mihály, Sziráki Mihály.

Baksa Imréné és dr. Kemény Jánosné a népviseletes ruhák beszerzésben és a kiállításra való előkészítésében, tisztításában segített. Dr. Kemény János 2000 forint támogatást nyújtott a régi Falumúzeum felújítási munkálataihoz.

Szmolicza József gyűjteménykezelő
